

บทที่ 4

นโยบายและมาตรการ

นโยบายและมาตรการในการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งจะทำให้เกิดการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ สร้างงาน สร้างรายได้ และมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ในการศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาเปรียบเทียบนโยบายและมาตรการต่างๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกาว่ามีความคล้ายคลึง และแตกต่างกันอย่างไร และก่อให้เกิดผลประการใด

4.1 ประเทศไทย

1) นโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน

1.1) แนวคิด และหลักการสำคัญ

นโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนเป็นนโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลภายใต้การนำของ พตท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีนำมาใช้เป็นกลยุทธ์หนึ่งในการแก้ปัญหาความยากจน คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2546 เห็นชอบนโยบาย และแนวทางการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน โดยให้การดำเนินงานแปลงสินทรัพย์เป็นทุนมีผลบังคับใช้อย่างเต็มระบบ ในวันที่ 1 มกราคม 2547

แนวคิดสำคัญมีสมมติฐานที่ว่า ทุนเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการสร้างความสามารถในการผลิตของแรงงาน (Productivity) ในประเทศตะวันตก และประเทศที่พัฒนาแล้วมีกระบวนการที่สามารถเปลี่ยนทรัพย์สินที่มีให้เป็นทุน แต่ประเทศที่ด้อยพัฒนามีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุน เพราะขาดระบบและองค์กรที่จะจัดการเรื่องกรรมสิทธิ์ กฎหมาย ระเบียบ ของสินทรัพย์ให้สามารถสร้างกระบวนการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน หลักสำคัญคือการใช้ศักยภาพของสินทรัพย์ให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดคุณค่าเพิ่มขึ้นจากเดิม

แนวคิดเกี่ยวกับการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนของ เฮอรัลด์ เด โซโต จากการศึกษาเรื่องสินทรัพย์ของคนยากจนในประเทศด้อยพัฒนา เด โซโต พบว่าประชาชนผู้ครอบครองสินทรัพย์ต่างๆ ที่ใช้ทำมาหากินในชีวิตประจำวัน ไม่สามารถเปลี่ยนสินทรัพย์ดังกล่าวเป็น

หลักประกันเงินกู้ (Collateral) ได้ ถึงแม้ว่าสินทรัพย์ต่างๆ เหล่านั้นจะมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่โดยสภาพแล้วเป็นสินทรัพย์ที่ไม่สามารถนำไปสู่ทุนได้ (Dead Capital) ซึ่งต่างกับประเทศที่พัฒนาแล้ว สินทรัพย์ต่างๆ ที่ประชาชนถือครองอยู่นั้น สามารถใช้เป็นหลักประกันในการเข้าถึงทุนได้ (Live Capital) เด โซโต สรุปประเด็นสำคัญว่า

ทุนนิยม คือ ทุน ถ้าไม่มีทุนจะบริหารทุนนิยมไม่ได้ ประเทศกำลังพัฒนาไม่มีทุนเพียงพอ หรือคนจนมีสินทรัพย์ แต่ไม่สามารถเข้าหาแหล่งเงินทุนได้ ดังนั้นจึงเกิดแนวความคิดในการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน การแปลงสินทรัพย์เป็นทุนในประเทศตะวันตกใช้ระบบถือครองกรรมสิทธิ์เป็นเครื่องมือ โดยเริ่มการบันทึก และจัดหมวดหมู่ทรัพย์สินซึ่งจะแสดงประโยชน์ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะทางสังคมต่างๆ ของสินทรัพย์นั้นๆ และมอบกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ถือครองทำให้ทราบถึงมูลค่าของสินทรัพย์นั้น

ระบบการถือครองกรรมสิทธิ์ในประเทศตะวันตก จะส่งเสริมการลงทุน โดยเน้นการแสดงศักยภาพทางเศรษฐกิจของสินทรัพย์ ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการคุ้มครองผลประโยชน์ของคู่สัญญา การรวบรวมข้อมูลเข้าสู่ระบบเดียวกัน ทำให้เกิดเครือข่ายทางธุรกิจ เนื่องจากสามารถระดมหน่วยธุรกิจได้ ทำธุรกรรมได้ง่าย เนื่องจากสินทรัพย์และธุรกิจได้ถูกจดทะเบียน สามารถระบุได้ว่าอยู่ที่ใด และเอกสารสิทธิ์อยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาล

สาเหตุที่ระบบทุนนิยมไม่ประสบความสำเร็จในประเทศด้อยพัฒนา เพราะไม่ได้สร้างระบบถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดี รัฐบาลยังไม่ได้ออกกฎหมายคุ้มครองให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และต้องสร้าง Live Capital ให้ประชาชนโดยอาศัยความคุ้มครองทางกฎหมายต่อสินทรัพย์ที่มีอยู่ของประชาชน

ต้องสร้างกระบวนการที่ถูกต้องตามกฎหมายที่สามารถใช้บังคับสิทธิในสินทรัพย์ต่างๆ ของประชาชน จึงจะสามารถทำให้สินทรัพย์แปลงไปสู่ทุนในการประกอบธุรกิจได้ (Hernando de Soto. The mystery of capital : why capitalism triumphs in the West and fails everywhere else, 2000, pp.39-49)

การแปลงสินทรัพย์ให้เป็นทุนหรือการทำให้ประชาชนผู้ถือสิทธิในสินทรัพย์บางอย่างสามารถเข้าถึงแหล่งทุนหรือกู้ยืมเงินทุนได้นั้น เป็นนโยบายที่มีเป้าหมายหลักเพื่อความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และสร้างโอกาสแก่ประชาชน โดยเฉพาะคนจนให้เข้าถึงแหล่งทุนในระบบนอกเพื่อลดการกักเงินนอกระบบ สามารถแปลงสินทรัพย์ของตนเองให้เป็นทุนได้ เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการสร้างงาน สร้างรายได้ รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ โดยมีหลักการสำคัญที่

ในการดำเนินงานได้กำหนดสินทรัพย์ที่จะใช้ประโยชน์เพื่อให้เป็นทุนขึ้น 5 ประเภท ได้แก่ สินทรัพย์ที่เป็นที่ดิน สินทรัพย์ประเภทเครื่องจักร สินทรัพย์ประเภทที่สาธารณะ สินทรัพย์ประเภทสิทธิการเช่า และทรัพย์สินทางปัญญา

1.2) วัตถุประสงค์ของการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน

วัตถุประสงค์หลักในการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน มีหลักสำคัญดังนี้

1.2.1) การจัดระบบเอกสารแสดงสิทธิ ให้เป็นที่ยอมรับของธนาคาร และเป็นเอกสารสำคัญที่ใช้ประกอบการพิจารณาปล่อยเงินกู้ของธนาคารและสถาบันการเงิน โดยเอกสารแสดงสิทธิต้องมีความชัดเจน และสามารถเปลี่ยนแปลงผู้ครอบครองสิทธิได้แบบมีเงื่อนไข

1.2.2) การประเมินราคาสินทรัพย์ จะต้องพัฒนากลไกและบุคลากรที่ทำหน้าที่ประเมินราคาและมูลค่าของสินทรัพย์ประเภทต่างๆ โดยต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับมูลค่าทางการตลาด (Market Value) และมูลค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Value)

1.2.3) การสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ในสินทรัพย์ เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยเพิ่มมูลค่า และราคาของสินทรัพย์ประเภทต่างๆ ซึ่งประชาชนผู้ถือครองสินทรัพย์หรือใช้ประโยชน์จากเอกสารแสดงสิทธิ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จะมีบทบาทสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินทรัพย์ โดยการจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะในกรณีของทรัพย์สินที่เป็นที่ดินและทรัพย์สินทางปัญญา

1.3) กระบวนการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน

สรุปขั้นตอนโดยรวมได้ตามภาพที่ 4.1 ดังนี้

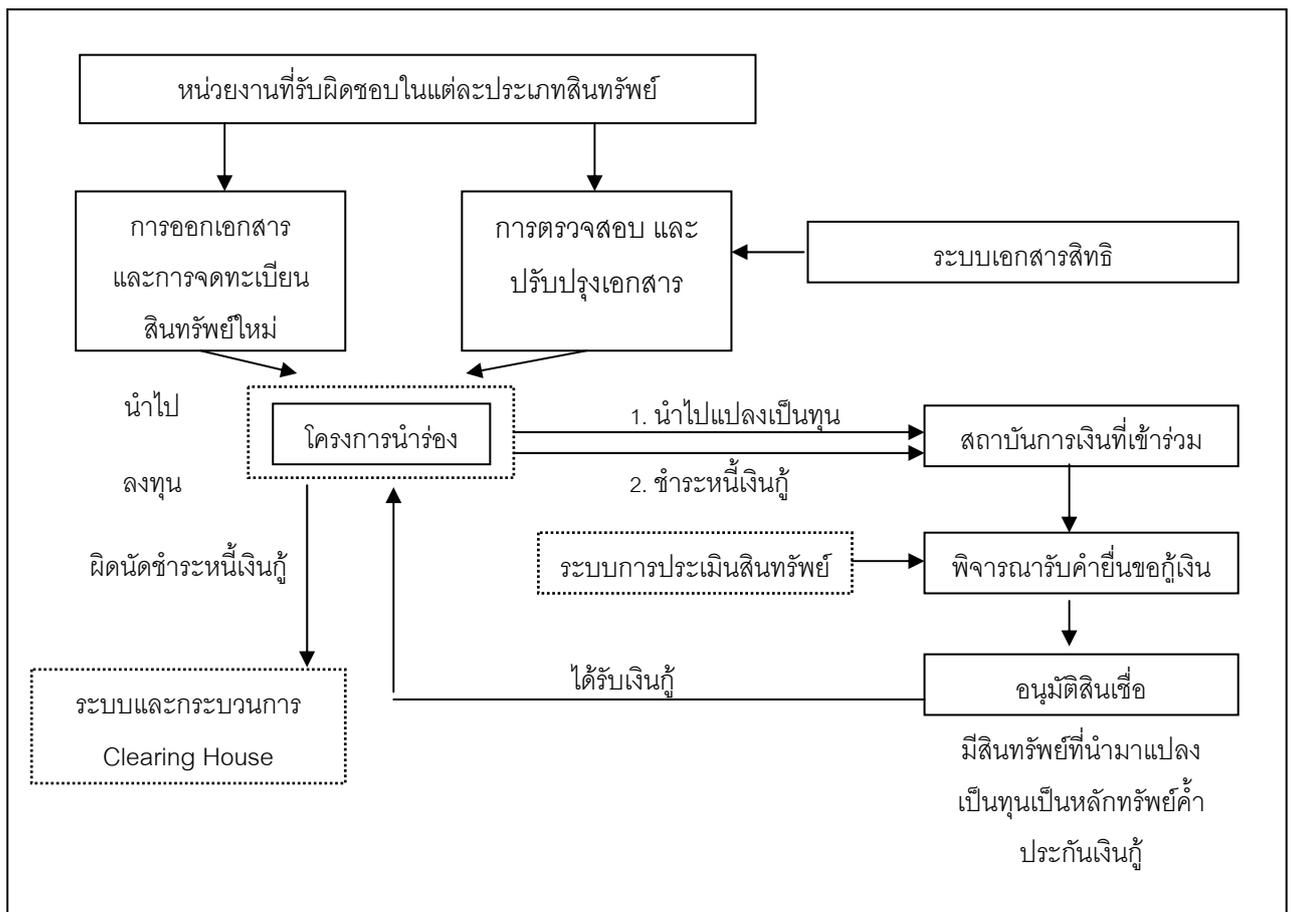
1.3.1) การออกเอกสารและการจดทะเบียนสินทรัพย์ใหม่ โดยหน่วยงานเจ้าของสินทรัพย์เป็นผู้ดำเนินการ ให้ผู้ประกอบการสามารถนำเอกสารที่หน่วยงานรับรองไปเป็นหลักประกันในการค้าประกันเงินกู้

1.3.2) การตรวจสอบและปรับปรุงเอกสาร โดยหน่วยงานเจ้าของสินทรัพย์เพื่อรับรองความถูกต้อง และปรับปรุงเงื่อนไขต่างๆ ให้สอดคล้องกับนโยบาย หรือให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

1.3.3) การให้สินเชื่อและการติดตามแก้ไขปัญหาการค้างชำระหนี้ โดยสถาบันการเงินเป็นผู้พิจารณาให้สินเชื่อ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติของแต่ละสถาบันการเงิน โดยใช้สินทรัพย์ที่นำมาแปลงเป็นทุนเป็นหลักประกัน

ภาพที่ 4.1

กระบวนการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน

(ที่มา : พัฒมาจากพันธกิจหลักของนโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน, สำนักงานบริหารการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน (องค์การมหาชน), 2549)

2) การแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุน

รัฐบาลได้มอบหมายให้กรมทรัพย์สินทางปัญญา รับผิดชอบในการดำเนินการตามนโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างโอกาสให้กับเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จดทะเบียนหรือแจ้งข้อมูลไว้กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา สามารถใช้เอกสารสิทธินั้นเพื่อเข้าถึงแหล่งทุนในระบบ และนำทรัพย์สินนั้นมาใช้เพื่อให้ก่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์อย่าง

เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงได้เร่งรัดทำระบบขึ้นใหม่ เช่น ระบบการออกเอกสารสิทธิ์เพื่อใช้เป็นเอกสารแสดงสิทธิต่อสถาบันการเงิน ระบบบันทึกข้อมูลเพื่อควบคุมการจำหน่าย จ่าย โอนทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาภายหลังจากที่มีการได้นำไปเป็นหลักประกันกู้ยืมเงินแล้ว และระบบการระงับข้อพิพาทนอกศาลในกรณีที่มีการผิดนัดชำระหนี้ หรือมีข้อพิพาทเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาร่วมกับสถาบันการเงิน สมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย สมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยกร่างสัญญาการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกัน และยกร่างแนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา

ปัจจุบันสถาบันการเงินที่เข้าร่วมโครงการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุน มี 3 สถาบัน คือ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME Bank) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) และธนาคารออมสิน ได้ให้การสนับสนุนผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งที่เป็นผู้ประกอบการรายใหม่ และผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจอยู่แล้วสถาบันการเงินได้กำหนดประเภททรัพย์สินทางปัญญาเพื่อใช้เป็นหลักประกัน 3 ประเภท คือ เครื่องหมายการค้า สิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร และลิขสิทธิ์ เป็นต้นแบบ(Prototype) ของการนำทรัพย์สินทางปัญญามาแปลงเป็นทุน

2.1) แนวทางการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุน

เอกสารของทรัพย์สินทางปัญญายังขาดหลักเกณฑ์การตีราคาหรือการประเมินราคา ซึ่งต้องอาศัยความเชี่ยวชาญ และความรู้เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท รวมทั้งการคุ้มครองที่ทับซ้อนกันของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาทำให้เกิดความไม่ชัดเจนของความเกี่ยวพันระหว่างสิทธิต่างๆ และยังขาดกลไกการจำแนกความสัมพันธ์ของสิทธิประเภทต่างๆ และการบังคับใช้สิทธิยังขาดความชัดเจนในเรื่องการระบุว่าอะไรเป็นการละเมิด และการกำหนดค่าเสียหาย

แนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ เพื่อให้ทรัพย์สินทางปัญญาสามารถใช้เป็นหลักประกันสินเชื่อได้ ประกอบด้วย การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและการรับจดทะเบียน การสร้างความรู้ในเรื่องการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญา และการสนับสนุนให้ธนาคารเพื่อการพัฒนาและธนาคารของรัฐนำร่องในการปล่อยสินเชื่อ โดยเฉพาะธุรกิจชุมชนที่สนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2546 เห็นชอบกรอบทิศทาง และแนวทางการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่การให้มีกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา และให้มีการตั้งคณะทำงานพิเศษ เพื่อกำหนดมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา เนื่องจากเป็นสินทรัพย์ที่ยากในการประเมินมูลค่า และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2547 เห็นชอบการพัฒนานโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ได้ย้าให้เห็นถึงความสำคัญของการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา โดยให้มีการปรับปรุงระบบการประเมินมูลค่าสินทรัพย์ เพื่อการแปลงเป็นทุน ทั้งนี้ให้มีการหารือร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่กระทรวงการคลัง สถาบันการเงิน และผู้ประกอบการ นอกจากนี้ยังให้มีการกำหนดมาตรการเสริมสำหรับสินทรัพย์ด้อยค่าให้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนเพิ่มขึ้น

2.2) ขั้นตอนการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุน

2.2.1) การตรวจสอบข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญา

เมื่อผู้ประกอบการยื่นคำขอกู้เงินแล้ว สถาบันการเงินจะตรวจสอบความถูกต้องของทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อตรวจสอบสถานะของผู้ประกอบการว่ามีข้อมูลถูกต้องตรงกับข้อมูลที่แจ้งขอกู้กับสถาบันการเงิน

2.2.2) การพิจารณาคำขอกู้เงิน

สถาบันการเงินจะพิจารณาจากคำขอกู้เงิน และแผนธุรกิจ รวมทั้งประเมินมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญาที่ใช้เป็นหลักประกัน และจะอนุมัติเงินกู้ พร้อมนัดลงนามทำสัญญาหลักประกันภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับเอกสารครบถ้วน และประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเสร็จสิ้น

2.2.3) การบันทึกข้อมูลและการทำสัญญากู้เงิน

เมื่อสถาบันการเงินและผู้ประกอบการทำสัญญาหลักประกันเรียบร้อยแล้ว สถาบันการเงินจะแจ้งผู้ประกอบการยื่นคำขอบันทึกข้อมูลหลักประกันลงในทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา หนังสือสำคัญ และในฐานะข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญา

กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะทำการตรวจสอบคำขอบันทึกหลักประกันการกู้เงิน และบันทึกข้อมูล เมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินการเสร็จแล้วจะมอบหลักฐานการรับแจ้งการบันทึกข้อมูล และหนังสือสำคัญที่ได้บันทึกการเป็นหลักประกันคืนแก่ผู้ประกอบการ เพื่อให้นำไปแสดงต่อสถาบันการเงิน และขอเบิกเงินตามสัญญากู้เงิน และจะได้รับเงินตามความคืบหน้าของโครงการ

2.2.4) การติดตามผลการดำเนินงาน

หลังจากที่ผู้ประกอบการเริ่มดำเนินการประกอบธุรกิจตามโครงการ สถาบันการเงินจะไปตรวจเยี่ยมโครงการ เพื่อให้คำปรึกษาและแนะนำอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และหากผู้ประกอบการต้องการกู้เงินเพิ่มเติมอีกก็จะพิจารณาให้เงินกู้เพิ่มเติมตามความเหมาะสม

2.2.5) การแก้ไขเปลี่ยนแปลงทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา

หากผู้ประกอบการยื่นคำขอ หรือคำร้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการทางทะเบียน หลังจากที่ได้รับอนุมัติสินเชื่อและได้รับเงินจากสถาบันการเงินแล้ว ถือว่าผิดเงื่อนไขตามสัญญาหลักประกัน กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะระงับการพิจารณาและสอบถามสถาบันการเงิน ภายใน 2 วันนับแต่วันที่รับคำขอ ถ้าสถาบันการเงินอนุญาต กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะทำตามคำร้องขอของผู้ประกอบการ หากสถาบันการเงินไม่อนุญาตก็ให้มีการตกลงระหว่างคู่สัญญา หากตกลงกันไม่ได้จะเข้าสู่การพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ เพื่อทำการวินิจฉัยชี้ขาดภายใน 90 วัน นับตั้งแต่วันที่แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนสุดท้าย

2.2.6) การชำระหนี้เงินกู้

สถาบันการเงินจะกำหนดตารางชำระหนี้ตามความสามารถของผู้ประกอบการ เมื่อชำระหนี้ครบตามกำหนดสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการต้องยื่นคำขอบันทึกข้อมูลการสิ้นสุดการเป็นหลักประกันต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา พร้อมแนบหลักฐานตามที่กำหนด เพื่อทำการบันทึกข้อมูลในฐานข้อมูล

2.2.7) การผิดสัญญา

หากผู้ประกอบการทำผิดสัญญาสถาบันการเงินจะออกหนังสือเตือนผู้ประกอบการ ถ้ายังไม่ปฏิบัติตาม สถาบันการเงินจะให้ทางกรมทรัพย์สินทางปัญญาทำการไกล่เกลี่ย ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ผู้ประกอบการผิดสัญญา ในกรณีที่ตกลงกันไม่ได้จะใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการ

3) วิธีการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญาตามนโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน

ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน (Intangible Asset) ทำให้การประเมินมูลค่ามีความไม่แน่นอนในการกำหนดมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญา

การเกิดมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญา ต้องสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ นั่นคือสามารถนำไปใช้ในเชิงธุรกิจอย่างมีศักยภาพเต็มที่ ซึ่งจะสินค้ามีมูลค่าเพิ่ม ต้นทุนต่างๆ ลดลง ทำให้มีรายได้มากขึ้น มูลค่าจะมากขึ้นตามไปด้วย และทำให้ได้เปรียบทางธุรกิจ เพราะเกิดจากการสร้างอุปสรรคคู่แข่ง ที่สำคัญคือธุรกิจนั้นต้องเป็นที่ยอมรับของตลาดด้านการเงิน

วิธีที่ใช้ในการประเมินมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญา มี 3 วิธี

3.1) วิธีต้นทุน (Cost Approach)

3.2) วิธีราคาตลาด (Market Approach)

3.3) วิธีรายได้ (Income Approach) ซึ่งถือว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด และได้รับการยอมรับจากผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สิน เนื่องจากการประเมินมูลค่าต้องพิจารณาจากแผนธุรกิจเพื่อดูรายได้สุทธิทั้งหมดที่คาดว่าจะได้รับตลอดอายุการใช้งาน การเพิ่มราคาขาย การลดต้นทุนที่เกิดจากความยอมรับในตัวสินค้า และนำสินค้านั้นไปผลิต สามารถประมาณรายได้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้มากกว่าวิธีอื่น แม้การประเมินจะค่อนข้างซับซ้อน และไม่สามารถใช้วิธีใดเพียงอย่างเดียวในการประเมินได้

3.3.1) วิธีการประเมินมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญา

จะพิจารณาข้อมูลที่มีอยู่ของทรัพย์สินทางปัญญาที่รวมอยู่ในการดำเนินงาน การประเมินแยกเฉพาะมูลค่าทางเศรษฐกิจของทรัพย์สินทางปัญญา โดยแบ่งเป็นการมีรายได้ส่วนเกิน (Excess Earnings Method) และการหมดไปซึ่งค่าลิขสิทธิ์ (Relief From Royalty Method)

3.3.1.1) กรณีมีรายได้ส่วนเกิน (Excess Earnings Method)

มูลค่าของทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้เท่ากับเป็นการเพิ่มกำไรหลังภาษี ซึ่งมีส่วนกับทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้นั้นๆ เท่านั้น

วิธีการคำนวณหามูลค่าปัจจุบันของทรัพย์สินทางปัญญา มีขั้นตอนดังนี้

ประมาณการรายได้ที่เกิดจากทรัพย์สินทางปัญญา (Sales)

หัก ต้นทุนขาย (Cost of Goods Sold)

หัก ต้นทุนการดำเนินงาน (Operating Expenses)

= รายได้จากการดำเนินงาน (Operating Income)

บวกหรือหัก ค่าทรัพย์สินทางปัญญา

= รายได้ก่อนหักภาษี (Pretax Income)

หัก ภาษี

= รายได้หลังจากหักภาษี (After-Tax Income)

คูณ Present Value Factor ตามอัตราคิดลดที่กำหนด

= มูลค่าปัจจุบันของทรัพย์สินทางปัญญา

3.3.1.2) กรณีการหมดไปซึ่งค่าลิขสิทธิ์ (Relief From Royalty

Method)

มูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญานั้นเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของการสามารถประหยัดค่าทรัพย์สินทางปัญญา ที่เกิดจากการเป็นเจ้าของ หรืออีกนัยหนึ่งการไม่ต้องจ่ายค่าทรัพย์สินทางปัญญา เช่น ลิขสิทธิ์ วิธีการคำนวณหามูลค่าปัจจุบันของทรัพย์สินทางปัญญา มีดังนี้

ประมาณการรายได้ที่เกิดจากค่าลิขสิทธิ์

คูณ อัตราค่าลิขสิทธิ์

= ความสามารถประหยัดค่าลิขสิทธิ์

หัก ภาษี

= ความสามารถประหยัดค่าลิขสิทธิ์หลังหักภาษี

คูณ Present Value Factor ตามอัตราคิดลดที่กำหนด

= มูลค่าปัจจุบันของทรัพย์สินทางปัญญา

(ผลการศึกษาวิธีการประเมินมูลค่าสินทรัพย์ประเภทสิทธิการเช่า สัญญาเช่า ทรัพย์สินทางปัญญา และเครื่องจักร, สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คู่มือ, น. 75-77)

3.3.2) การประเมินราคาหรือการประเมินมูลค่าของสินทรัพย์ทั่วไป

ประเทศไทยใช้วิธีรายได้ จากกระแสเงินสดสุทธิ และทอนเป็นมูลค่าปัจจุบันด้วยอัตราคิดลด แบ่งเป็น 2 วิธีหลัก

3.3.2.1) Direct Capitalization Approach หมายถึง การประเมินเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งพิจารณารายได้และค่าใช้จ่ายของทรัพย์สินที่ประเมิน และทำการประเมินมูลค่าโดยหารรายได้สุทธิด้วยอัตราผลตอบแทนเป็นร้อยละที่คาดว่าจะได้รับจากทรัพย์สิน (Capitalization Rate) วิธีนี้จะพิจารณาความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างอัตราผลตอบแทนรวมซึ่งพิจารณาความเสี่ยง กับรายได้สุทธิปีใดปีหนึ่งเพียงปีเดียว

3.3.2.2) Discount Cash Flow (DCF) เป็นวิธีที่นิยมสำหรับสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน เป็นวิธีคำนวณกระแสรายได้สุทธิในอนาคตแล้วทอนเป็นมูลค่าปัจจุบันด้วยอัตราคิดลดที่เหมาะสม โดยปกติระยะเวลาในการคำนวณอัตราคิดลดจะสั้นกว่าระยะเวลาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือระยะเวลาที่กฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินนั้น โดยดูจากระยะเวลาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Economic Life) จะคำนวณจากระยะเวลาที่เจ้าของคาดว่าจะได้รับรายได้ ระยะเวลาที่กฎหมายคุ้มครอง (Legal Life) ของทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท และดูอัตราผลตอบแทนและอัตราคิดลด จากข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หรือ

4) ผลการดำเนินงานการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุน

ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (2547 – 2549) ภายใต้นโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน กรมทรัพย์สินทางปัญญา ในฐานะผู้รับผิดชอบการดำเนินงานภายใต้นโยบายดังกล่าว มีผลการดำเนินงานการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุน ดังนี้

4.1) การเตรียมการ

4.1.1) ด้านระเบียบกฎหมายปี 2547 กำหนดระเบียบว่าด้วยขั้นตอน และวิธีปฏิบัติตามโครงการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุน

มีประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่อง การยื่นขอบันทึกข้อมูลการนำทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกัน และสิ้นสุดหลักประกัน

4.1.2) มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือตามโครงการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุน ระหว่างกรมทรัพย์สินทางปัญญากับสถาบันการเงิน 3 แห่ง ได้แก่ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME Bank) ในปี 2547 ธนาคารออมสิน ในปี 2548 และธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในปี 2548

4.2) การจดทะเบียน และจัดแจ้งทรัพย์สินทางปัญญา

มีการจดทะเบียน และจัดแจ้งทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่างๆ ให้แก่ประชาชน รวมทั้งสิ้น 142,030 ทะเบียน

จากตารางที่ 4.1 พบว่า การจดทะเบียนและจัดแจ้งทรัพย์สินทางปัญญามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในสัดส่วนค่อนข้างมาก โดยปี 2548 เพิ่มขึ้นจากปี 2547 จำนวน 9,027 ทะเบียน หรือคิดเป็นร้อยละ 24.9 และปี 2549 เพิ่มขึ้นจากปี 2548 จำนวน 15,115 ทะเบียน คิดเป็นร้อยละ 33.4 จะเห็นว่าในประเทศไทยมีการตื่นตัวเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาค่อนข้างมาก โดยประชาชนเห็นความสำคัญในการจดทะเบียน และจัดแจ้งทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ครอบครองทรัพย์สินทางปัญญาเกือบทั้งหมดไม่มีแนวคิดที่จะนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ โดยมีการนำไปใช้น้อยมากเพียงไม่ถึงร้อยละ 0.1 ดังข้อมูลที่แสดงผลการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุนในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.1

การจดทะเบียน และจัดแจ้งทรัพย์สินทางปัญญา ปีงบประมาณ 2547 – 2549

หน่วย : ทะเบียน

ปีงบประมาณ	การจดทะเบียนและจัดแจ้ง ทรัพย์สินทางปัญญา	เพิ่มขึ้น (ลดลง)
2547	36,287	-
2548	45,314	24.9
2549	60,429	33.4
รวม	142,030	-

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ,ฝ่ายแผนงาน ,สำนักงาน
บริหารการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน (องค์การมหาชน)

4.3) การแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุน

ตารางที่ 4.2

ผลการอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินที่เข้าร่วมโครงการแปลงทรัพย์สินทางปัญญา
ปีงบประมาณ 2547-2549

หน่วย : ราย
วงเงินสินเชื่อ : (ล้านบาท)

สถาบันการเงิน	2547	2548	2549	รวม
ธนาคารออมสิน	0 (0.00)	0 (0.00)	5 (0.69)	5 (0.69)
ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมแห่งประเทศไทย	1 (1.05)	30 (38.32)	32 (28.74)	63 (68.11)
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด(มหาชน)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (0.10)	1 (0.10)
รวม	1 (1.05)	30 (38.32)	38 (29.58)	69 (68.95)

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ,ฝ่ายแผนงาน ,สำนักงาน
บริหารการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน (องค์การมหาชน)

ผู้ครอบครองทรัพย์สินทางปัญญา จำนวน 69 ราย ได้รับอนุมัติสินเชื่อจากสถาบันการเงินต่างๆ โดยใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกัน ภายใต้วงเงินทั้งสิ้น 68.95 ล้านบาท เฉลี่ยวงเงินสินเชื่อต่อรายเท่ากับ 1.00 ล้านบาท ตามละเอียดในตารางที่ 4.2 จะเห็นว่า ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME Bank) เป็นธนาคารหลักที่ให้สินเชื่อผู้ครอบครองทรัพย์สินทางปัญญา ที่ยื่นขอกู้เงินภายใต้นโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน โดยให้สินเชื่อ 63 ราย คิดเป็นร้อยละ 91.3 ของผู้ได้รับสินเชื่อทั้งหมด มีวงเงินสินเชื่อเฉลี่ยต่อรายเท่ากับ 1.08 ล้านบาท ส่วนที่เหลือ คือ ธนาคารออมสิน ให้สินเชื่อในวงเงินเฉลี่ยต่อรายค่อนข้างต่ำเท่ากับ 0.13 ล้านบาทและธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ให้สินเชื่อเพียง 1 ราย วงเงิน 0.10 ล้านบาท

จากตารางที่ 4.3 เมื่อจำแนกผู้ได้รับอนุมัติสินเชื่อของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME Bank) ตามประเภทของทรัพย์สินทางปัญญาที่ใช้เป็นหลักประกัน พบว่า เครื่องหมายการค้ามีจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 68.2 (45 ราย) น้อยที่สุด ได้แก่ เครื่องหมายบริการ ร้อยละ 15 (1 ราย) ส่วนสิทธิบัตร และอนุสิทธิบัตร ร้อยละ 19.7 (13 ราย) และลิขสิทธิ์ (ซอฟต์แวร์ และหนังสือ) ร้อยละ 10.6 (7 ราย)

วงเงินสินเชื่อเฉลี่ยต่อรายเมื่อจำแนกตามประเภททรัพย์สินทางปัญญา พบว่าลิขสิทธิ์ (ซอฟต์แวร์) สูงสุด เท่ากับ 7.71 ล้านบาท รองลงมา ได้แก่ ประเภทสิทธิบัตร เฉลี่ยต่อรายเท่ากับ 1.87 ล้านบาท เครื่องหมายบริการ ลิขสิทธิ์ (หนังสือ) และอนุสิทธิบัตรรองลงมาตามลำดับเท่ากับ 0.50 ล้านบาท 0.39 ล้านบาท และ 0.34 ล้านบาท สำหรับเครื่องหมายการค้ามีวงเงินสินเชื่อเฉลี่ยต่อรายน้อยที่สุด เท่ากับ 0.27 ล้านบาท รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4.3 เครื่องหมายการค้าได้รับอนุมัติสินเชื่อมากที่สุด ร้อยละ 68.2 ของทั้งหมด แต่มีวงเงินสินเชื่อเฉลี่ยต่อรายต่ำที่สุด 0.27 ล้านบาทต่อราย เป็นเพราะธุรกิจดังกล่าวมีการประกอบการมาก่อนจนเครื่องหมายการค้าเป็นที่รู้จักในระดับหนึ่ง การขอสินเชื่อส่วนใหญ่จึงเป็นเพื่อการขยายธุรกิจ การวิเคราะห์รายได้จากธุรกิจทำได้ง่าย เนื่องจากมีผลการประกอบการมาแล้ว และความแพร่หลายของเครื่องหมายการค้าเป็นหลักประกันเรื่องยอดขายที่จะส่งผลให้เกิดรายได้ที่แน่นอน สามารถวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการชำระคืนสินเชื่อ ประกอบกับธุรกิจดังกล่าวมีการลงทุนไม่สูงมาก และมีความเสี่ยงน้อย สถาบันการเงินจึงอนุมัติสินเชื่อได้ง่าย

ตารางที่ 4.3

การได้รับอนุมัติสินเชื่อตามนโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ของผู้ครอบครอง
ทรัพย์สินทางปัญญา ปีงบประมาณ 2547 – 2549*

ประเภท	จำนวนราย	วงเงิน (ล้านบาท)	วงเงินเฉลี่ยต่อราย(ล้านบาท)
เครื่องหมายการค้า	45	12.08	0.27
เครื่องหมายบริการ	1	0.50	0.5
ลิขสิทธิ์(ซอฟต์แวร์)	4	30.83	7.71
ลิขสิทธิ์(หนังสือ)	3	1.17	0.39
สิทธิบัตร	7	13.07	1.87
อนุสิทธิบัตร	6	2.06	0.34
รวม	66	59.71	0.90

ที่มา : สรุปรายยอดสินเชื่อโครงการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุน ,ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจ

ขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ : * จำนวนราย และวงเงินสินเชื่อของ SME Bank แตกต่างไปจากรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานบริหารการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน (องค์การมหาชน) เนื่องจากเป็นข้อมูลคนละช่วงเวลา และวงเงินสินเชื่อให้เฉพาะส่วนที่ค้างเหลือ (Out Standing)

5) ปัญหา และอุปสรรคของการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุน

ผลการดำเนินงานการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าจะมีผู้ยื่นขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาจำนวนมาก แต่การนำไปใช้เชิงพาณิชย์มีจำนวนน้อยมาก จะเห็นได้จากการที่มีผู้ได้รับอนุมัติสินเชื่อเพียง 69 รายเท่านั้น

เหตุผลที่ผู้ครอบครองทรัพย์สินทางปัญญาไม่ได้ยื่นกู้ โดยใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักค้ำประกัน หรือยื่นกู้แต่ไม่ได้รับอนุมัติเงินกู้ สาเหตุส่วนใหญ่มาจากหลักทรัพย์ไม่น่าเชื่อถือ ทำให้สถาบันการเงินไม่กล้าอนุมัติสินเชื่อ เพราะมีความเสี่ยงต่อการมีหนี้เสีย และหลักทรัพย์ที่ยึดมาได้ไม่สามารถนำไปขายต่อได้ หรือจากการที่ผู้ที่มีทรัพย์สินทางปัญญาไม่มีโครงการที่จะกู้ เพราะกลัวการเป็นหนี้ หรือมีปัญหาเรื่องการนำไปใช้ประโยชน์ เช่นเขียนแผนธุรกิจไม่เป็น บริหารจัดการไม่เป็น หาดตลาดสินค้าไม่ได้ หรือวงเงินที่ได้รับน้อยเกินไปทำให้ไม่สามารถดำเนินธุรกิจได้ ปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้ทำให้นโยบายไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1) สถาบันการเงินต้องบริหารสินเชื่อเอง ต้องรับประกันความเสี่ยงเอง เพราะรัฐบาลไม่มีงบประมาณ หรือจัดหางบที่เข้ามาบริหารจัดการความเสี่ยงร่วมกับสถาบันการเงิน รวมทั้งสถาบันการเงินติดขัดด้านกฎระเบียบการอนุมัติสินเชื่อจากธนาคารแห่งประเทศไทย จึงไม่สามารถผ่อนปรนได้เท่าที่ควร ประกอบกับสถาบันการเงินขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจด้านประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญา และขาดบุคลากรในการติดตาม ตรวจสอบ จึงทำให้ต้องเข้มงวดในการตรวจสอบแผนธุรกิจ และเอกสารต่างๆ ที่ใช้ในประกอบการกู้มากกว่าปกติ ทำให้ต้องใช้เวลานาน

5.2) ระบบการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญายังไม่เป็นที่ยอมรับ ทำให้ประเมินราคาต่ำหรือไม่ถูกต้อง เนื่องจากสถาบันการเงินดูแผนธุรกิจเป็นหลักจะพิจารณาถึงรายได้ที่ผู้จะได้รับในอนาคตตามระยะเวลาที่กำหนด ว่าสามารถมีเงินชำระหนี้ได้หรือไม่ ธุรกิจมีความเสี่ยงมากน้อยขนาดไหน ซึ่งระยะเวลาในการให้กู้เป็นระยะสั้นทำให้หลักทรัพย์ที่นำมาใช้เป็นหลักประกันจะเป็นเครื่องหมายการค้า และเป็นธุรกิจรายเดิมที่ต้องการขยายธุรกิจ และมีต้นทุนในการทำธุรกิจไม่สูงมาก ส่วนผู้ประกอบการรายใหม่ขอู้ได้ยากกว่า เนื่องจากยังไม่เคยมีผลประกอบการ และถ้าเป็นสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร ที่มีต้นทุนสูง และต้องการเงินหมุนเวียน เพื่อใช้ในการพัฒนา บำรุงรักษา และนำมาใช้ในการผลิตขาย สถาบันการเงินมองว่ามีความเสี่ยงสูง และไม่แน่ใจในการหาตลาด ทำให้ไม่กล้าอนุมัติ หรืออนุมัติวงเงินต่ำ จึงทำให้ผู้ประกอบการไม่ยอมขอู้เงิน หรือขอู้แต่ต้องใช้หลักทรัพย์อื่น เช่น ที่ดิน ค่าประกัน ทำให้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ต้องการสนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่

5.3) นโยบายนี้เป็นนโยบายเร่งด่วน และมีระยะเวลาในการมีองค์การตรวจสอบติดตามประเมินผล และประสานงาน ทำให้ไม่สามารถรับความสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเครือข่ายต่างๆ อย่างเต็มที่ กำลังเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มี ความเข้าใจดีพอ ขาดการเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มนโยบาย ประกอบกับนโยบายยังไม่มี ความชัดเจน จึงต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจ และเงื่อนไขต่างๆ ให้ตรงกัน ประกอบกับกิจกรรมที่สำคัญหลายอย่างยังไม่ได้เริ่มดำเนินการให้เป็น Benchmark ก่อนส่งมอบงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การทำ Benchmark ด้านประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญา การจัดตั้งองค์กรใกล้เคียงกรณีพิพาทนอกศาล (Clearing House) เป็นต้น เพราะกรมทรัพย์สินทางปัญญาไม่สามารถดำเนินนโยบายได้ลำพัง ต้องมีความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการเงิน สถาบันนวัตกรรม สถาบันวิจัย และมหาวิทยาลัยต่างๆ เป็นต้น

5.4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในนโยบายขาดการศึกษาถึงผลการดำเนินงานของตนเอง รวมทั้งขาดการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น บุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในลักษณะงาน ขาดการศึกษาความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย หรือระบบเทคโนโลยีให้มีความรวดเร็ว เชื่อมต่อได้ง่าย หรือขาดการศึกษาถึงกฎ ระเบียบต่างๆ ให้สามารถนำมาใช้ในปัจจุบัณได้

4.2 ประเทศญี่ปุ่น

1) นโยบาย และมาตรการในการดำเนินงาน

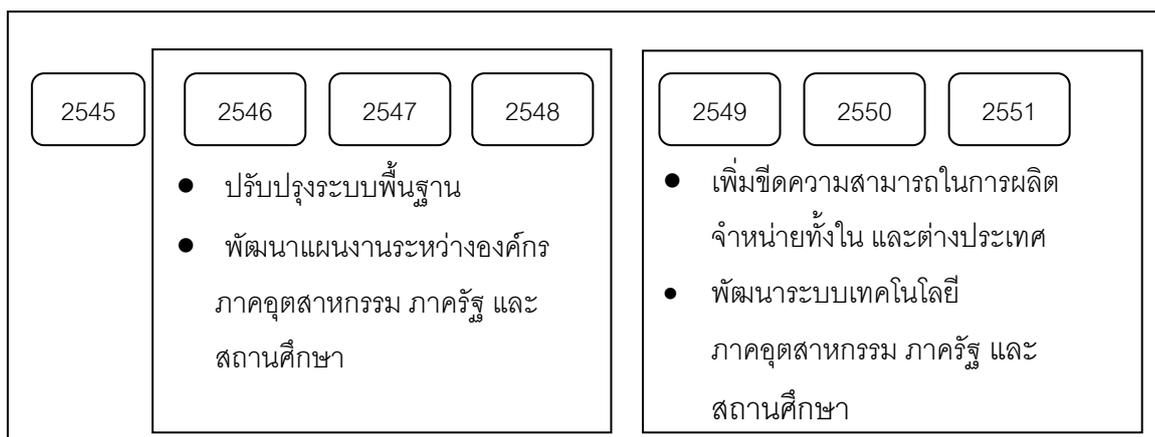
1.1) นโยบาย

นายกรัฐมนตรี จุนิชิโร โคซุมิ (Junichiro Koizumi) ได้กล่าวถึงนโยบายในปี 2002 ว่า จะทำให้ประเทศญี่ปุ่นก้าวไปถึงระดับนานาชาติได้ต้องมีการหากิจกรรม และสร้างสรรค์ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่มีแนวคิดของทรัพย์สินทางปัญญารวมอยู่ ต้องมีการปกป้องสิทธิ และการนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อให้อุตสาหกรรมในประเทศมีความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติได้ ทำให้ประเทศญี่ปุ่นได้มองความสำคัญในการทำให้ญี่ปุ่นไปถึงจุดมุ่งหมายได้อย่างสำเร็จ และมีประสิทธิภาพ นั่นคือ การมีทรัพย์สินทางปัญญาเป็นพื้นฐานในประเทศเพื่อก้าวไปสู่ระดับโลก (Intellectual property-base nation) นโยบายเน้นความได้เปรียบในการแข่งขัน จึงนำไปใช้เป็น พื้นฐานในการกำหนดวิสัยทัศน์ ในอนาคตของญี่ปุ่นซึ่งเป็นนโยบายแห่งชาติ (Intellectual Property Strategic Program 2006, Intellectual Property Strategy Headquarters, 2006, p.18)

จุดมุ่งหมายของนโยบาย คือ คนทั่วโลกมีความมั่นใจ เชื่อใจในสินค้า บริการ และ ยินดีที่จะจ่าย ญี่ปุ่นจึงมีการพัฒนาวัฒนธรรมต่างๆ และความทันสมัยให้ทันต่อความต้องการของโลก ในขณะที่หลายประเทศพยายามเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงแก้ไขนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาให้ เป็นไปตามกระแสโลก แต่ประเทศญี่ปุ่นพยายามสร้างความเข้มแข็งให้กับนโยบาย โดยการ สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งแก่นโยบาย ให้นโยบายสามารถขับเคลื่อนได้ อย่างรวดเร็ว

นโยบายที่จะทำให้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นพื้นฐานของประเทศมีประสิทธิภาพ ญี่ปุ่น มีการพัฒนาปรับปรุง 2 ครั้ง หลังจากได้มีการกำหนดนโยบายในปี 2545 ครั้งแรกในช่วงปี 2546 – 2548 เป็นการปรับปรุงระบบพื้นฐานทั้งหมด ทั้งภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรม และสถาบันการศึกษา ให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และมีแนวทางในทางเดียวกัน ครั้งที่สองในช่วงปี 2549 – 2551 เพิ่มขีดความสามารถในการทำให้ญี่ปุ่นมีทรัพย์สินทางปัญญาเป็นพื้นฐานของชาติ เพิ่ม

ภาพที่ 4.2
แนวคิดการกำหนดแนวทางเพื่อกำหนดนโยบาย

ที่มา : Intellectual Property Strategy Program 2006 , Japan Office Headquarter, 2006,

สำหรับนโยบายในช่วงที่ 2 ปี 2549 – 2551 ได้แบ่งแนวคิดออกเป็น 7 หัวข้อที่จะนำมาสนับสนุนในนโยบายหลัก คือ

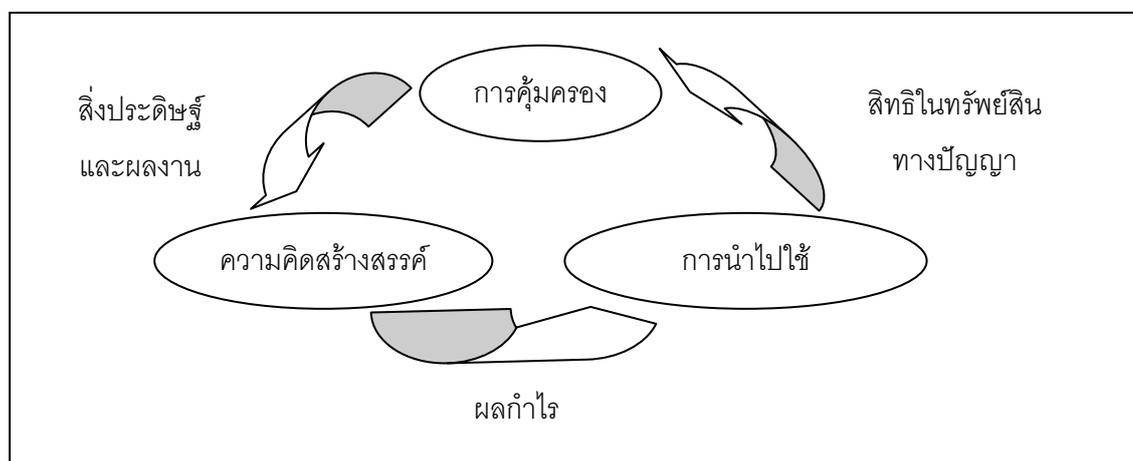
1. การปรับปรุงนโยบายให้เป็นไปตามสมัย ทันเหตุการณ์
2. การขยายนโยบายไปสู่ภูมิภาค และสนับสนุนธุรกิจขนาดกลาง ขนาดเล็ก และธุรกิจที่มีความเสี่ยง
3. สนับสนุนภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศ โดยให้มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัย นำเสนอผลงาน
4. ปรับปรุงโครงสร้างสิทธิบัตร และเร่งรัดการตรวจสอบให้รวดเร็ว
5. พัฒนาระบบอุตสาหกรรม
6. สนับสนุนสินค้าภายในประเทศ
7. พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความคิดสร้างสรรค์

1.2) วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์

จากนโยบายของประเทศญี่ปุ่นที่จะทำให้มีทรัพย์สินทางปัญญาเป็นพื้นฐานในประเทศเพื่อก้าวไปสู่ระดับโลก (Intellectual property-base nation) วิสัยทัศน์ของญี่ปุ่น คือ ต้อง

การใช้ทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น คือ การทำให้สินค้า หรือบริการมีคุณภาพสูง มีการทำวิจัยและพัฒนาสินค้า และธุรกิจ มีการปกป้องสิทธิ และการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ถือเป็นวงจรในการขับเคลื่อนของทรัพย์สินทางปัญญาดังภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.3
วงจรของทรัพย์สินทางปัญญา

ที่มา : www.kantei.go.jp/foreign/policy/titeki2/kettei/030708f_e.html.

กลยุทธ์ที่นำมาใช้เป็นการสรุปจากตัวนโยบายที่สำคัญ คือ

1.2.1) การสร้างสรรค์

สนับสนุนด้านต่างๆ ในการสร้างสรรค์งาน เช่น การทำวิจัย และพัฒนา การประเมินมูลค่าเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ การเพิ่มแหล่งทุน การพัฒนาองค์กรต่างๆ เพื่อใช้ในการสนับสนุนผลงาน

1.2.2) การปกป้อง

สร้างความเข้มแข็งให้ระบบทรัพย์สินทางปัญญา มีมาตรการปราบปรามการละเมิดระบบการตัดสินของศาล

1.2.3) การนำไปใช้ประโยชน์

สนับสนุนให้เกิดความเชื่อมั่นในระบบ สนับสนุนกิจกรรมที่ช่วยสร้างมาตรฐานให้กับทรัพย์สินทางปัญญา กระตุ้นให้ผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดเล็กนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้

1.2.4) การขยายส่วนต่างๆ ของธุรกิจ

พัฒนาผู้ประกอบการ และนักประดิษฐ์ในอนาคตให้มีเพิ่มขึ้น จัดตั้งกองทุน หรือแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ในการสนับสนุน สร้างตราสินค้าของประเทศให้เป็นที่ยอมรับ สนับสนุนการค้าระหว่างประเทศ พัฒนาระบบการขนส่งให้รวดเร็วขึ้น

1.2.5) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

สนับสนุนด้านการศึกษา ฝึกอบรมด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เพิ่มปริมาณของตัวแทนของสิทธิบัตร และทนายความด้านทรัพย์สินทางปัญญา เพิ่มความรู้ความเข้าใจในเรื่องการฟ้องร้อง เป็นต้น

1.3) มาตรการ

ประเทศญี่ปุ่นจะใช้หลักทางกฎหมาย และเศรษฐกิจในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ให้ขับเคลื่อนไปในแนวทางเดียวกัน แต่กำหนดแผนยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดให้เหมาะสมกับผลการดำเนินงาน ปัญหา หรืออุปสรรคต่างๆ เพื่อให้นโยบายดำเนินต่อไปได้

รัฐบาลญี่ปุ่นได้กำหนดตัวชี้ในการดำเนินงานทุกครั้ง เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงกลยุทธ์ต่อไป และเป็นการวัดประสิทธิภาพของนโยบาย สรุปตัวมาตรการหลักๆ มี 5 ข้อ คือ

1.3.1) สนับสนุนนวัตกรรม ในนโยบายช่วงแรก จะเน้นการปกป้องนวัตกรรม และผู้ประดิษฐ์ ในนโยบายช่วงที่สอง เน้นถึงการนำนวัตกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ คือ เน้นการส่งเสริมความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และนำสิ่งที่สร้างสรรค์นี้ใช้ในสังคมให้สังคมยอมรับ และมีความพอใจในนวัตกรรม ผู้ที่ทำการตรวจสอบจะเลือกผลงานที่น่าสนใจมาเป็นธุรกิจใหม่

1.3.2) เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมภายในประเทศให้ก้าวไปสู่ระดับสากล ผู้ครอบครองสิทธิบัตรเน้นการค้าภายในประเทศมากกว่าการนำไปขายต่างประเทศ จึงต้องเปลี่ยนแปลงแนวคิด เพราะการค้าต่างประเทศจะช่วยเพิ่ม GDP ของประเทศ และสร้างตราสินค้าของประเทศให้ติดตลาดโลกได้

1.3.3) มองหารูปแบบใหม่ๆ ในการทำงาน ให้มีความรวดเร็วขึ้น ทันสมัย

1.3.4) ให้ความสมดุลระหว่างทรัพย์สินทางปัญญา และมูลค่าอื่นๆ เช่น มูลค่าของข้อมูลในตัวสินค้าที่จะช่วยทำให้มีการพัฒนาต่อยอดสินค้าขึ้นไป ก่อให้เกิดการแข่งขัน รวมทั้งการปกป้องสิทธิ การฟ้องร้อง ซึ่งเกี่ยวข้องกับมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญา

1.3.5) ตัวชี้วัดต่างๆ ที่มีผลต่อนโยบาย เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายนอกเหนือจากการสนับสนุนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น ศิลปะ วัฒนธรรม ความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ

1.4) กิจกรรมที่รัฐบาลสนับสนุน

จากวงจรของทรัพย์สินทางปัญญา รัฐบาลต้องสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้ เพื่อให้นโยบายขับเคลื่อนได้ในระยะยาว

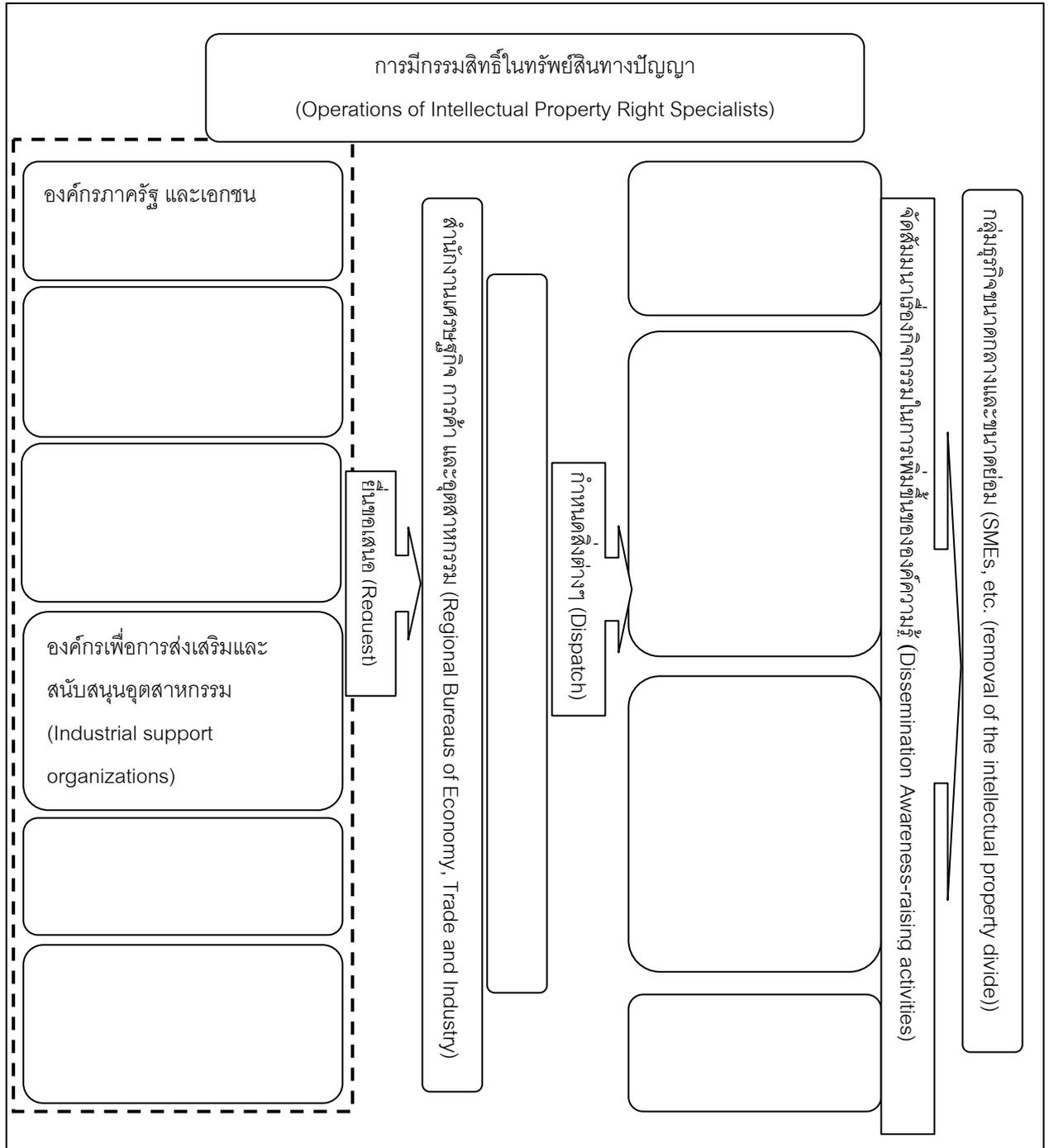
1.4.1) กิจกรรมของผู้ประกอบการ

โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดเล็ก ซึ่งรัฐบาลเห็นว่าเป็นแรงขับเคลื่อนของระบบเศรษฐกิจได้ จึงได้กำหนดนโยบายสนับสนุนโดยเฉพาะ เช่น ขยายหน่วยงานสำหรับจดทะเบียนสิทธิบัตร และที่ปรึกษาให้ทั่วถึง สนับสนุนให้มีการขายสิทธิการนำไปผลิตจากผู้ประดิษฐ์ไปยังผู้ประกอบการ จัดให้มีศูนย์กลางในการหาตลาดระหว่างผู้ประกอบการอุตสาหกรรม และนักประดิษฐ์ มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นแหล่งทุนในการวิจัย และพัฒนาผลงานให้สินค้าของผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดเล็กมีทรัพย์สินทางปัญญาอยู่ในผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีองค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดโครงสร้างต่างๆ ในการสนับสนุน และพัฒนาต่างๆ เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นในตัวธุรกิจ รายละเอียดกิจกรรมต่างๆ ในการสนับสนุนผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลาง และขนาดเล็กเพื่อก่อให้เกิดการมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทางปัญญา

จากภาพที่ 4.4 เห็นว่าทั้งภาครัฐ และเอกชน สภาหอการค้าและอุตสาหกรรม ศูนย์ส่งเสริม SME องค์กรส่งเสริมภาคอุตสาหกรรม ล้วนมีความต้องการสำนักงานดูแลด้านเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม เพื่อดูแล และสนับสนุนในการให้ความรู้ต่อเจ้าหน้าที่ และบุคคลทั่วไป จัดนิทรรศการต่างๆ เพื่อส่งเสริมผลงาน รวมถึงหากิจกรรมใหม่ๆ ที่จะเพิ่มความรู้ เพิ่มการพัฒนาผลงานของผู้ประกอบการให้สามารถผลิตสินค้าที่มีนวัตกรรมใหม่ๆ ได้

ภาพที่ 4.4

กิจกรรมในการสนับสนุนผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดเล็ก

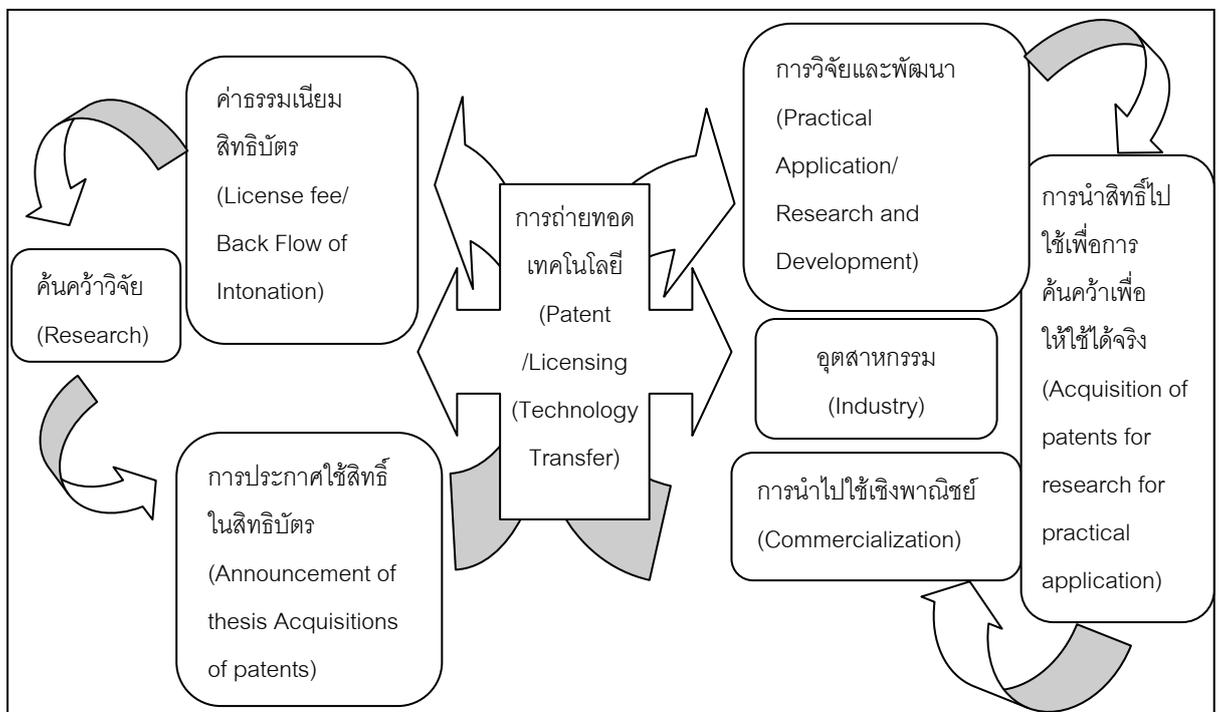
ที่มา : Japan Patent Office, annual report, Support for small and Medium Enterprises and Venture, 2005, p. 64.

1.4.2) สนับสนุนสถาบันการศึกษา

สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยการทำวิจัยต่างๆ ส่งมาที่องค์กรส่วนกลางที่ทำหน้าที่เป็นตลาดกลางได้ผ่อนผันค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียน และหาทุนเพิ่มในการพัฒนางาน โดยการถ่ายโอนข้อมูลให้ภาคอุตสาหกรรมที่สนใจนำไปผลิต จัดจำหน่าย และพัฒนาต่อไป ส่วนมหาวิทยาลัยจะได้ชื่อเสียง และเงินที่ขายข้อมูลให้ภาคอุตสาหกรรมเป็นรางวัลในการสร้างสรรค์งาน หรือพัฒนางานต่อไป ดังภาพที่ 4.5

ภาพที่ 4.5

กระบวนการกระตุ้นให้นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ และนำมาใช้ประโยชน์

ที่มา : Japan Patent Office, annual report, Support for Activities at Universities, 2005, p. 65.

1.4.3) สนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเทคโนโลยี

โดยใช้ระบบ Industrial Property Digital Library (IPDL) ช่วยลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนขององค์กรในการจัดเก็บ จดทะเบียนสิทธิ ตรวจสอบสิทธิ และการสืบค้นข้อมูลของนักวิจัยต่างๆ เป็นระบบเทคโนโลยี ลดการทำงานโดยการใช้กระดาษ ซึ่งนโยบายนี้เริ่มใช้ตั้งแต่ ปี 2537 และเริ่มใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการจัดเก็บอย่างเต็มรูปแบบ ตั้งแต่ปี 2544 ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4

ประวัติการทำระบบการทำงานที่ลดการใช้กระดาษ (Paperless System)

ปี	กิจกรรมที่ทำ
2537	เริ่มทำโครงการลดการทำงานในกระดาษ
2538	จัดทำระบบสืบค้นเอกสาร (F-term)
2539	ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการให้บริการด้านเอกสารเป็นข้อมูล data base
2540	ยื่นคำขอจดทะเบียนโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในสิทธิบัตร และอนุสิทธิบัตร
2541	ใช้ CD-Rom ในการเผยแพร่ข้อมูล และใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการตรวจสอบ
2542	ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ในการยื่นคำขอจดทะเบียน
2543	แลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ และใช้เป็นห้องสมุดในการหาข้อมูล
2544	ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ทำงานเต็มรูปแบบ
2545	พัฒนาขั้นตอนการยื่นคำขอจดทะเบียนโดยคอมพิวเตอร์ให้รวดเร็วขึ้น
2546	ใช้รูปแบบที่เป็นมาตรฐานสากลกับเอกสารของผู้สมัคร

ที่มา : Japan Patent Office, annual report, Support for Activities Through Information Technology, 2004, p. 50.

1.4.4) พัฒนาการให้ความรู้ในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา และสร้างทักษะ

ในอดีตจะใช้การประชุม จัดอบรมสัมมนา ในการให้ความรู้ในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ในปี 2532 เป็นต้นมาได้พัฒนาระบบการให้ความรู้ โดยเน้นส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนขึ้นในมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษา ที่ให้การสอนทักษะต่างๆ ให้เกิดความชำนาญมากขึ้น มีหนังสือให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งถือเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (Japan Patent Office, annual report, Development of Awareness of Intellectual Property and Education of Experts, 2005, p. 59-60.)

2) กระบวนการในการดำเนินการ

รัฐบาลได้ส่งเสริมมาตรการ และกระบวนการต่างๆ เพื่อให้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นที่รู้จัก และยอมรับจากคนในประเทศ นอกจากจะส่งเสริมให้คนรู้จัก และเกิดความคิดสร้างสรรค์ผลงาน แล้ว รัฐบาลยังพัฒนาปรับปรุงให้มีกระบวนการต่างๆ เพื่อสนับสนุน อำนวยความสะดวก ต่อการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยกระบวนการบางอย่างเป็นธุรกิจของภาคเอกชน ที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษาในด้านกระบวนการทางทรัพย์สินทางปัญญาแทนผู้ป็นเจ้าของสิทธิตั้งแต่ขั้นตอนในการเขียนแผนธุรกิจ จัดหาตลาด การประเมินราคา การหาแหล่งทุน เป็นต้น สรุปได้ดังนี้

2.1) ด้านการจัดการ

2.1.1) บริหารความเสี่ยง

ทรัพย์สินทางปัญญาถือเป็นทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ จึงเป็นความเสี่ยงในการใช้เป็นหลักประกันการกู้ยืมเงิน จึงมีการหาแนวทางในการบริหารจัดการด้านความเสี่ยงต่างๆ

จากภาพที่ 4.4 การวิเคราะห์ความเสี่ยงต้องดูทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งจาก Portfolio ของตนเอง และคู่แข่ง การประเมินราคาในด้านต่างๆ ทั้งตัวทรัพย์สินทางปัญญา เทคโนโลยี ต้นทุน ความเสี่ยงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การวิเคราะห์เหล่านี้จะอยู่ในแผนธุรกิจเพื่อเสนอต่อสถาบันการเงิน

ภาพที่ 4.6

ที่มา : Nomura Research Institute. Ltd, Strategic intellectual property portfolio management : Technology Appraisal by Using the "Technology Heat Map", 2005,

2.1.2) แหล่งเงินทุน

ประเทศญี่ปุ่นมีเงินกองทุนเพื่อการสนับสนุนการวิจัย และพัฒนาให้กับนักประดิษฐ์ โดยผ่านองค์กรกลางที่ทำหน้าที่เป็นเหมือนตลาดกลาง โดยให้นักประดิษฐ์ นักศึกษาเสนอผลงาน องค์กรจะหยิบผลงานที่น่าสนใจมาสนับสนุน และเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่นักประดิษฐ์นำมาให้ ภาคอุตสาหกรรมที่มีความสนใจเป็นผู้ซื้อสิทธิ์ในการผลิต และให้ทุนในการวิจัย พัฒนาผลงานต่อไป รวมทั้งมีบริษัทเอกชนที่เข้ามาช่วยรับความเสี่ยงร่วมกับสถาบันการเงินในงานที่น่าสนใจ

2.1.3) ด้านการประเมินมูลค่า

ทรัพย์สินทางปัญญาไม่สามารถใช้วิธีใดวิธีหนึ่งในการประเมินราคาได้ ต้องใช้วิธีการประเมินราคาทั้งวิธีคลาสสิก และวิธีทางปริมาณ เพื่อประเมินราคาในแต่ละส่วนประกอบกัน ตามภาพที่ 4.7

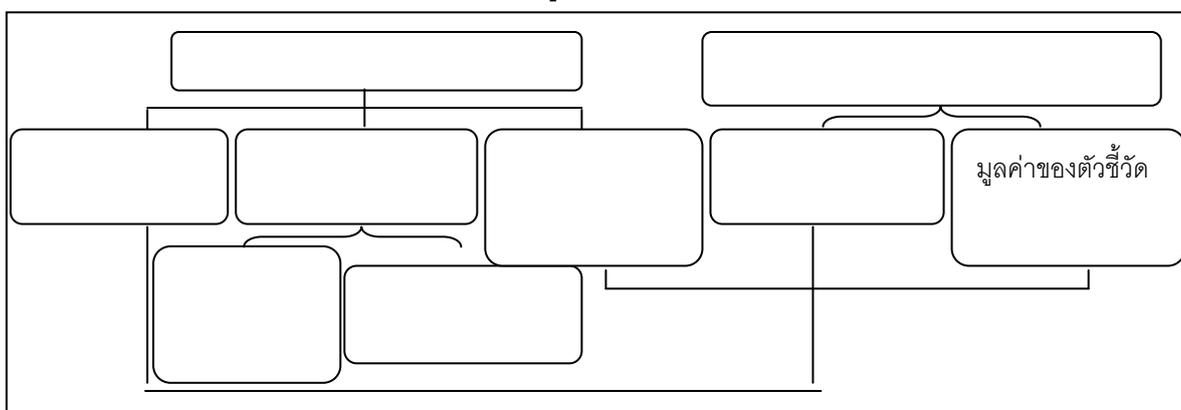
2.1.3.1) วิธีต้นทุน การคำนวณต้นทุนที่ใช้ในการผลิตทั้งหมด เช่น วัสดุดิบ ค่าเสียโอกาส การดำเนินงาน การวิจัยและพัฒนา วิธีนี้จะทำให้เห็นถึงมูลค่าทางตลาด และราคาตลาดที่เกิดขึ้นจริง

2.1.3.2) วิธีรายได้ ใช้อัตราคิดลดในการลดทอนรายได้ในอนาคตที่ประมาณการณได้ ให้เป็นรายได้ในปัจจุบัน ใช้วิเคราะห์มูลค่าในการขาย ให้เช่าสิทธิในการผลิต หรือจัดจำหน่าย (License)

2.1.3.3) วิธีตลาด ประเมินราคาจากผู้ที่มีสินค้าประเภทเดียวกัน ต่างกันที่เทคโนโลยีที่เพิ่มเข้าไป ทำให้รู้ถึงมูลค่าเพิ่มของเทคโนโลยีที่แท้จริง

ภาพที่ 4.7

วิธีประเมินมูลค่าสิทธิบัตร

ที่มา : Intellectual Asset Management Magazine, From patent to finance, February-March, 2005, pp.37-39.

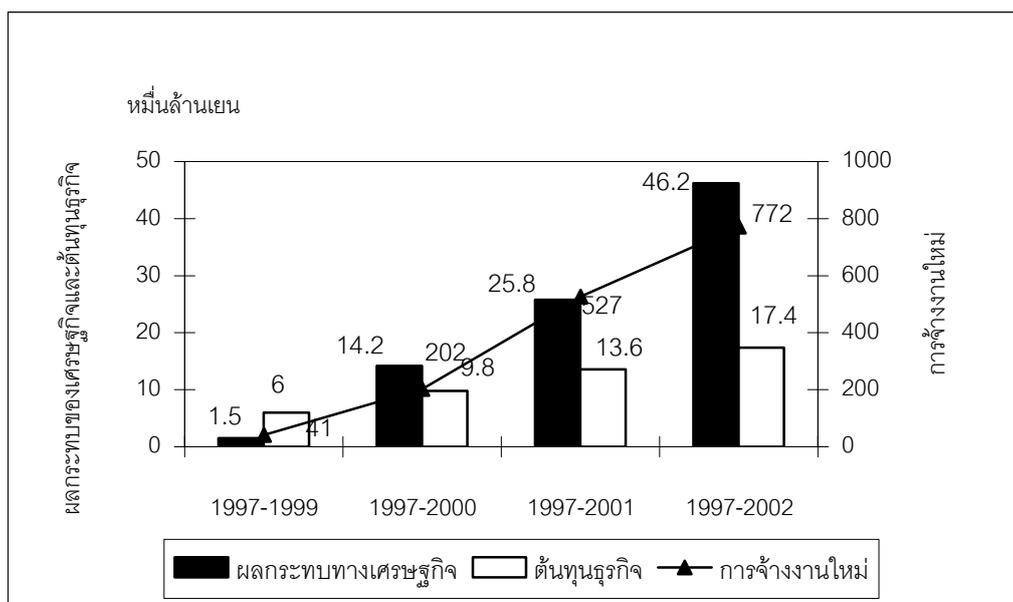
3) ผลการดำเนินงาน

ในศตวรรษที่ 21 รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นจากความก้าวหน้าของข้อมูลของสิ่งประดิษฐ์ และจากการสร้างสรรค์ที่สามารถทำให้มีมูลค่าเพิ่มได้ ข้อมูลเหล่านี้ไม่สามารถจับต้องได้ แต่ข้อมูลรวมอยู่กับเทคโนโลยี โทรสินค้า งานออกแบบ รวมทั้งสื่อต่างๆ เป็นกิจกรรมที่เป็นพื้นฐานอยู่ในธุรกิจ ซึ่งทำให้เศรษฐกิจ และสังคมมีการพัฒนาขึ้น

จากภาพที่ 4.8 ทำให้เห็นว่านโยบายที่สนับสนุน Patent Licenses เป็นที่ยอมรับ และสามารถทำให้เศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้นถึง 46.2 ล้านเยน และมีผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น 772 ราย ส่วนต้นทุนของธุรกิจเพิ่มขึ้น 17.4 ล้านเยน หรือร้อยละ 37.66 ของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

ภาพที่ 4.8

ผลกระทบของเศรษฐกิจ จากการสนับสนุนของนโยบาย Patent Licenses

ที่มา : Japan Patent Office, annual report, The JPO's Efforts to Become an Intellectual Property Based Nation, 2003, p. 59.

3.1) สิทธิบัตร

จำนวนผู้จดทะเบียนทั้งหมด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2548 จำนวน 737,287 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.80 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ยื่นขอใช้สิทธิ ในปี 2546 มีผู้จดทะเบียนมากที่สุดจำนวน 122,511 รายคิดเป็นร้อยละ 29.66 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ยื่นขอใช้สิทธิ ส่วนแนวโน้มผู้ยื่นขอจดทะเบียนเพิ่มขึ้น เนื่องจากรัฐบาลสนับสนุนให้มีการจดทะเบียนทั้งบุคคลทั่วไป และผู้ประกอบการต่างๆ ส่วนใหญ่ขอจดเพื่อใช้ในภาคอุตสาหกรรม จากตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5

จำนวนผู้ยื่นขอจดทะเบียนสิทธิบัตร ตรวจสอบ และจดทะเบียน ปี พ.ศ. 2543-2548

หน่วย : ราย

ปี	ยื่นขอจดทะเบียน	ตรวจสอบ	จดทะเบียน	ร้อยละของจำนวนผู้จดทะเบียน กับผู้ยื่นขอจดทะเบียน
2543	436,865	261,690	125,880	28.81
2544	439,175	253,826	121,742	27.72
2545	421,044	237,345	120,018	28.50
2546	413,092	243,836	122,511	29.66
2547	423,081	328,105	124,192	29.35
2548	427,078	396,933	122,944	28.79
รวม	2,560,335	1,721,735	737,287	28.80

ที่มา : Japan Patent Office , annual report , Statistical Data ,2006, p. 112

3.2) Utility model

พบว่าผู้จดทะเบียนมากกว่าจำนวนผู้ยื่นขอ และผู้ที่ตรวจสอบ เนื่องจากเป็นยอดสะสมมาก่อนปี 2543 เงื่อนไขการจดทะเบียนสามารถทำได้ทุกเดือนหลังจากมีการยื่นจดทะเบียน แต่จำนวนผู้ยื่นจดทะเบียนมีน้อยลงสาเหตุจากส่วนใหญ่จะประดิษฐ์โดยใช้เทคโนโลยีขั้นแทน

ตารางที่ 4.6

จำนวนผู้ยื่นขอจดทะเบียน Utility ตรวจสอบ และจดทะเบียน ปี พ.ศ. 2543-2548

หน่วย : ราย

ปี	ยื่นขอจดทะเบียน	ตรวจสอบ	จดทะเบียน
2543	37	38	3,575
2544	28	27	679
2545	16	18	142
2546	14	15	25
2547	3	3	7
2548	1	1	4
รวม	99	102	4,432

ที่มา : Japan Patent Office, annual report, Statistical Data, 2006, p. 112.

3.3) ออกแบบผลิตภัณฑ์

จำนวนผู้จดทะเบียนทั้งหมด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2548 จำนวน 201,130 ราย คิดเป็นร้อยละ 85.79 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ยื่นขอใช้สิทธิ และในปี 2543 มีผู้จดทะเบียนมากที่สุดร้อยละ 104.00 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ยื่นขอใช้สิทธิ จำนวนรายในการตรวจสอบเป็นการตรวจสอบจากผู้ยื่นขอจดทะเบียนในปีก่อนๆ ที่ต้องมีการแก้ไข แล้วส่งกลับมาตรวจสอบใหม่ มีแนวโน้มผู้ยื่นขอจดทะเบียน และสามารถจดทะเบียนลดลงจากปี 2543 ถึงปี 2546 และค่อยๆ ปรับตัวขึ้นเล็กน้อยในปี 2547 และ 2548

ตารางที่ 4.7

จำนวนผู้ยื่นขอจดทะเบียนออกแบบผลิตภัณฑ์ ตรวจสอบ และจดทะเบียน
ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2543-2548

หน่วย : ราย

ปี	ยื่นขอจดทะเบียน	ตรวจสอบ	จดทะเบียน	ร้อยละของจำนวนผู้จดทะเบียนเทียบกับผู้ยื่นขอจดทะเบียน
2543	38,496	47,003	40,037	104.00
2544	39,423	40,062	32,934	83.54
2545	37,230	40,261	31,503	84.62
2546	39,267	38,149	31,342	79.82
2547	40,756	42,026	32,681	80.18
2548	39,254	39,651	32,633	83.13
รวม	234,426	247,152	201,130	85.79

ที่มา : Japan Patent Office, annual report, Statistical Data , 2006, p. 112.

3.4) เครื่องหมายการค้า

จำนวนผู้จดทะเบียนทั้งหมด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2548 จำนวน 592,028 ราย คิดเป็นร้อยละ 76.41 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ยื่นขอใช้สิทธิ และในปี 2543 มีผู้จดทะเบียนมากที่สุดจำนวน 105,114 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.53 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ยื่นขอใช้สิทธิ แนวโน้มของผู้ยื่นขอจดทะเบียนเพิ่มขึ้น แต่สามารถจดทะเบียนได้ลดลง เนื่องจากเกิดความคล้ายคลึงกับเครื่องหมายการค้าอื่น ซึ่งอาจทำให้ผู้บริโภครู้สึกเกิดความสับสนในตัวสินค้าจึงทำให้ไม่สามารถจดทะเบียนได้ ตามตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8
จำนวนผู้ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ตรวจสอบ และจดทะเบียน
ปี พ.ศ. 2543-2548

หน่วย : ราย

ปี	ยื่นขอจดทะเบียน	ตรวจสอบ	จดทะเบียน	ร้อยละของจำนวนผู้จดทะเบียนเทียบกับผู้ยื่นขอจดทะเบียน
2543	145,668	122,681	94,493	64.87
2544	123,754	142,380	93,548	75.59
2545	117,406	145,859	105,114	89.53
2546	123,325	138,717	108,568	88.03
2547	128,843	126,284	95,866	74.41
2548	135,776	122,858	94,439	69.56
รวม	774,772	798,779	592,028	76.41

ที่มา : Japan Patent Office, annual report 2006, Statistical Data , p. 112

4) ปัญหาและอุปสรรค

4.1) ความยากในการประเมินมูลค่าของปัจจัยต่างๆ ของทรัพย์สินทางปัญญา เช่น ปัจจัยด้านบริหารจัดการธุรกิจถ้าไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการ ถึงทรัพย์สินทางปัญญาจะให้มีมูลค่าต่อธุรกิจได้มาก ก็ไม่สามารถทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้

4.2) ความไม่ชัดเจนของตัวทรัพย์สินทางปัญญา ตัวผลิตภัณฑ์ และแผนธุรกิจทำให้เป็นอุปสรรคในการประเมินมูลค่า และการคาดการณ์แนวโน้มของผลิตภัณฑ์

4.3 ประเทศสหรัฐอเมริกา

1) นโยบาย และมาตรการในการดำเนินงาน

1.1) นโยบาย

ประเทศอเมริกามีระบบสิทธิบัตรมายาวนานกว่า 200 ปีนับตั้งแต่เป็นประเทศในอาณานิคมของอังกฤษ โดยประเทศอังกฤษให้สิทธิผูกขาดแก่ผู้ที่ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ เพื่อรองรับงานในภาคอุตสาหกรรม และปฏิบัติต่อเนื่องกันมาจนกระทั่งได้ถูกบันทึกลงในรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. 2330 โดยประธานาธิบดีจอร์จ วอชิงตัน จนกระทั่งสหรัฐมีความรุ่งเรืองในการค้าระดับประเทศทำ

การปกป้องสิทธิด้านทรัพย์สินทางปัญญาเริ่มต้นจากต้องการปกป้องสิทธิภายในประเทศไม่ต้องการให้ต่างประเทศมาลอกเลียนแบบ ซึ่งทำให้ผลประโยชน์ภายในประเทศหรือผลประโยชน์ของผู้ประดิษฐ์เสียหาย ซึ่งเดิมสหรัฐอเมริกาได้ปล่อยให้มีการละเมิดสิทธิมานานจนประเทศพัฒนาไปได้ในระดับหนึ่ง จึงได้เริ่มกำหนดนโยบายเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนและเพื่อสร้างอำนาจทางการค้าจากการที่คนในประเทศสามารถสร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ตลอดเวลาให้สอดคล้องกับความต้องการของคนทั่วโลกได้มากกว่าประเทศอื่นๆ

แนวนโยบายของประเทศสหรัฐอเมริกา คือการส่งเสริมงานทางด้านศิลปะและวิทยาศาสตร์มาตลอดไม่เปลี่ยนแปลง เพียงแต่ปรับปรุงกลยุทธในการต่างๆ เพื่อเสริมสร้างและสนับสนุนให้เกิดการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง และเน้นการคุ้มครองป้องกันการละเมิดสิทธิจากประเทศอื่น (โครงการวิจัยกฎหมายสิทธิบัตรกับการพัฒนา R&D ภายใต้กรอบการเปิดเสรีไทย-สหรัฐฯ, ร่าง รายงานฉบับสมบูรณ์, ศูนย์ศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กันยายน 2550.)

1.2) วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์

ตารางที่ 4.9

สรุปวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ของสหรัฐอเมริกา

ปี	วิสัยทัศน์	กลยุทธ์
2544	การเป็นผู้นำของโลกในการมีมูลค่าทางทรัพย์สินทางปัญญา และสร้างนักประดิษฐ์ที่คิดค้นนวัตกรรมใหม่	<ol style="list-style-type: none"> 1. สนับสนุนให้มีการสร้างสรรค์ผลงานให้ตรงตามความต้องการของตลาด เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และเป็นการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ 2. เพิ่มทักษะความชำนาญของผู้ประดิษฐ์หน่วยงาน ตัวคนงาน เพื่อให้เทคโนโลยีมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น 3. ออกพระราชบัญญัติใหม่ให้ทันเหตุการณ์ ปรับโครงสร้างองค์กร และระบบการจัดการภายในองค์กรให้รวดเร็วขึ้น ลดค่าธรรมเนียมการสมัคร

		4. สนับสนุนการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ และทางอินเทอร์เน็ตในการเชื่อมโยงข้อมูลติดต่อสื่อสาร
2545	เป็นผู้นำในการสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณภาพให้ได้ผลตอบแทนสูงขึ้น มีการสร้างเครือข่ายในการขับเคลื่อนตลาดทรัพย์สินทางปัญญา	<p>1. เพิ่มความรวดเร็ว โดยลดการทำงานที่ใช้กระดาษสร้างความยืดหยุ่นในกระบวนการจัดการให้ทำงานได้คล่องขึ้น สร้างแนวทางการคุ้มครองที่เข้มแข็งขึ้น</p> <p>2. เพิ่มกำลังการผลิตทั้งบุคลากรในองค์กร และจำนวนนักประดิษฐ์ สร้างระบบในการตรวจสอบข้อมูลทุกขั้นตอนให้มีคุณภาพ</p> <p>3. ลดปริมาณงานที่ค้างลง ฟื้นฟูการลงทุนในตัวบุคคล สนับสนุนผู้ประกอบการ และแหล่งเงินทุน</p>
2546	เป็นผู้นำในการสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณภาพให้ได้ผลตอบแทนสูงขึ้น มีการสร้างเครือข่ายในการขับเคลื่อนตลาดทรัพย์สินทางปัญญา	<p>1. เพิ่มการเจรจาข้อตกลงทั้งทวิภาคี พหุภาคี เพื่อคุ้มครองสิทธิ และสร้างมาตรฐานของกระบวนการ</p> <p>2. แก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับให้ทันสมัย เปลี่ยนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมมาเป็นเงินกองทุนในการสนับสนุนการสร้างสรรค์งาน</p> <p>3. พัฒนาระบบการทำงาน เพื่อให้ได้ผลผลิตที่เพิ่มขึ้น และมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น</p>
2547	เป็นผู้นำในการสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณภาพให้ได้ผลตอบแทนสูงขึ้น มีการสร้างเครือข่ายในการขับเคลื่อน	<p>1. ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น</p> <p>2. สร้างความคุ้มครอง และปกป้องสิทธิ</p> <p>3. ส่งเสริมการนำสิทธิไปใช้ให้เกิดประโยชน์</p> <p>4. ส่งเสริมให้ธุรกิจผลิตงานที่มีทรัพย์สินทางปัญญา</p> <p>5. พัฒนาทรัพยากรบุคคล และสร้างความเข้าใจในการดำเนินงาน</p>

2548	สร้างความเข้มแข็งในระบบเศรษฐกิจโดยใช้ระบบทรัพย์สินทางปัญญา	1. ส่งเสริมการปกป้อง คุ่มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา
	ทางปัญญา ส่งเสริมนวัตกรรมจากผู้ประกอบการ	2. ส่งเสริมสินค้าและบริการให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น
		3. ส่งเสริมการถ่ายโอนข้อมูลด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ไปทั่วโลก
2549	สร้างความเข้มแข็งในระบบเศรษฐกิจโดยใช้ระบบทรัพย์สินทางปัญญา ส่งเสริมนวัตกรรมจากผู้ประกอบการ	1. ประสานงานกับต่างประเทศในการคุ้มครองสิทธิ และฟ้องร้อง
		2. เพิ่มการตรวจสอบให้เข้มงวดขึ้น เพื่อป้องกันการฉ้อโกง และคุ้มครองผู้บริโภค

ที่มา : United States Patent and Trademark Office, annual report, Performance and accountability report for fiscal year, 2001 – 2006

1.3) กิจกรรมที่รัฐบาลสนับสนุน

1.3.1) คุ้มครองและปกป้องสิทธิของผู้ประดิษฐ์ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

1.3.2) สนับสนุนให้นักวิจัย นักศึกษา และบุคคลทั่วไปสร้างสรรค์ผลงานประดิษฐ์นวัตกรรมใหม่ๆ

1.3.3) ส่งเสริมกิจกรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทางการเงิน

1.3.4) สนับสนุนด้าน e-government เพื่อลดระยะเวลาให้รวดเร็ว และมีความสะดวก คล่องตัว

1.3.5) สนับสนุนด้านการศึกษาเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา เช่น กฎหมาย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี

2) กระบวนการในการดำเนินการ

มีองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบผลการดำเนินงาน โดยการทบทวนคุณภาพต่างๆ เช่น การตรวจสอบความผิดพลาดในการใช้สิทธิบัตร การหาวิธีประเมินราคาที่เป็นไปได้ และมีความยุติธรรมในแต่ละประเภทของทรัพย์สินทางปัญญา

3) ผลการดำเนินงาน

ข้อมูลจากตาราง 4.10 พบว่า ในภาพรวมของประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อพิจารณาการจดทะเบียนตามประเภทสิทธิบัตร พบว่า ร้อยละ 93.46 หรือจำนวน 1,813,976 ราย เป็นประเภท

จำนวนผู้จดทะเบียนในภาพรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 6 ต่อปี โดยประเภทอนุสิทธิบัตร และประเภทออกแบบผลิตภัณฑ์มีการจดทะเบียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2545-2549 สำหรับประเภทแบบผังภูมิ และ Reissue มีจำนวนค่อนข้างคงที่ โดยในแต่ละปีจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงไม่มากนัก

การนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ในภาพรวมมีจำนวนมากถึงร้อยละ 46.52 ของจำนวนผู้จดทะเบียน เมื่อพิจารณาระหว่างปี 2545-2549 พบว่า ปี 2546 มีการนำไปใช้ประโยชน์มากที่สุดถึงร้อยละ 53.34 ของจำนวนผู้จดทะเบียน และลดลงเป็นร้อยละ 49.39 40.41 และ 41.29 ในปี 2547 2548 และ 2549 ตามลำดับประเภทสิทธิบัตรที่นำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์มากที่สุด ได้แก่ แบบผังภูมิจำนวน 5,010 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.86 ของจำนวนผู้จดทะเบียน รองลงมา ได้แก่ ประเภทออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 80,621 ราย คิดเป็นร้อยละ 69.34 อนุสิทธิบัตรจำนวน 815,214 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.94 และน้อยที่สุดได้แก่ ประเภท Reissue จำนวน 1,897 รายคิดเป็นร้อยละ 36.31

ตารางที่ 4.10

จำนวนผู้จดทะเบียนสิทธิบัตร และจำนวนการนำไปใช้ประโยชน์

ประเภทสิทธิบัตร	2543 (ราย)	2544 (ราย)	2545 (ราย)	2546 (ราย)	2547 (ราย)	รวม (ราย)
จำนวนผู้จดทะเบียน	353,394	355,418	378,984	409,532	443,652	1,943,980
- อนุสิทธิบัตร	331,580	331,729	353,319	381,797	415,551	1,813,976
- Reissue	974	938	996	1,143	1,173	5,224
- แบบผังภูมิ	1,134	785	1,212	1,288	1,095	5,514
- ออกแบบผลิตภัณฑ์	19,706	21,966	23,457	25,304	25,833	116,266
จำนวนการนำไปใช้	177,312	189,590	187,170	165,483	183,187	902,742
- อนุสิทธิบัตร	160,839	171,493	169,296	151,077	162,509	815,214
- Reissue	465	394	343	195	500	1,897
- แบบผังภูมิ	912	1,178	998	816	1,106	5,010
- ออกแบบผลิตภัณฑ์	15,096	16,525	16,533	13,395	19,072	80,621

ที่มา : United States Patent and Trademark Office, Summary of patent examining activities, 2002-2006.

4.4 การศึกษาเปรียบเทียบนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทย และต่างประเทศ

การศึกษาเปรียบเทียบนโยบาย และมาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาในการศึกษาคั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบกรณีประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา เพื่อให้เห็นถึงแนวทางการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา

ในการศึกษา ได้กำหนดประเด็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของนโยบาย มาตรการต่างๆ และกิจกรรมตามนโยบายดังกล่าว ผลการศึกษาเป็นไปตามตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11

การศึกษาเปรียบเทียบนโยบาย และมาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทย
ประเทศญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา

รายการ	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศสหรัฐอเมริกา
<p>1. นโยบายปัจจุบัน</p> <ul style="list-style-type: none"> วัตถุประสงค์ของนโยบาย 	<ul style="list-style-type: none"> นโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน (กรณีการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุน) สร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการทรัพย์สินทางปัญญาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยใช้เป็นสินทรัพย์ในการประกันเงินกู้ 	<ul style="list-style-type: none"> นโยบายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นพื้นฐานของประเทศในการก้าวสู่ระดับโลก (Intellectual Property-base nation) 	<ul style="list-style-type: none"> นโยบายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา เน้นการปกป้องสิทธิด้านทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศต่างๆ ไม่ให้เลียนแบบ ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายต่อผลประโยชน์ของประเทศ หรือผลประโยชน์ของผู้ประดิษฐ์
<p>2. มาตรการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> กระตุ้นการสร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญา และการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ 	<ul style="list-style-type: none"> สนับสนุนการสร้างสรรคงานวิจัย และพัฒนาการประเมินมูลค่าเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มแหล่งทุน 	<ul style="list-style-type: none"> ประสานงานกับต่างประเทศในการคุ้มครองสิทธิ และการฟ้องร้อง เพิ่มการตรวจสอบให้เข้มงวดขึ้นคุ้มครองผู้บริโภค

รายการ	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศสหรัฐอเมริกา
	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาระบบการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ป้องกัน และปราบปรามการละเมิด และให้ความเป็นธรรมในเชิงการค้า 	<ul style="list-style-type: none"> สร้างความเข้มแข็งให้ระบบทรัพย์สินทางปัญญา ปราบปรามการละเมิดระบบการตัดสินของศาล สนับสนุนให้เกิดความเชื่อมั่นในระบบสร้างมาตรฐานทรัพย์สินทางปัญญา กระตุ้นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กให้นำไปใช้ พัฒนาผู้ประกอบการและนักประดิษฐ์ในอนาคตให้เพิ่มขึ้น สร้างตราสินค้า สนับสนุนการค้าระหว่างประเทศ 	
3. การปฏิบัติ และกิจกรรมตามมาตรการ	<ul style="list-style-type: none"> ให้ความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญา 	<ul style="list-style-type: none"> สนับสนุนผู้ประกอบการขนาดกลางและ 	<ul style="list-style-type: none"> คุ้มครอง ปกป้องสิทธิผู้ประดิษฐ์ทั้งใน และนอก

รายการ	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศสหรัฐอเมริกา
	<ul style="list-style-type: none"> ● พัฒนาระบบฐานข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญา ● สร้างระบบการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุน เน้นการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา ● บริการจดทะเบียนเคลื่อนที่ ● ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ● เจรจาเรื่องความคุ้มครองปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาไทยใน 	<ul style="list-style-type: none"> ● สนับสนุนสถาบันการศึกษาทำการวิจัยโดยหาทุนเพิ่มในการพัฒนางาน สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยขยายข้อมูลเพื่ออุตสาหกรรม ● สนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเทคโนโลยีโดยใช้ระบบ Industrial Property Digital Library (IPDL) ในการให้บริการข้อมูล การจด 	<ul style="list-style-type: none"> ● สนับสนุนงานวิจัยนวัตกรรมใหม่ ● ส่งเสริมกิจกรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทางการเงิน ● สนับสนุน e-government ● สนับสนุนด้านการศึกษาเฉพาะด้านทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมาย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ● จัดตั้งองค์กรตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพต่างๆ โดยเฉพาะวิธีประเมินราคาที่เหมาะสมกับประเภทของทรัพย์สินทางปัญญา

รายการ	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศสหรัฐอเมริกา
	<ul style="list-style-type: none"> ● จัดตั้งองค์กร จัดเก็บ ค่าลิขสิทธิ์ แก้ไขปัญหา การละเมิด ● สร้างแผน แม่บทการ พัฒนาระบบ ทรัพย์สินทาง ปัญญา ● พัฒนา วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี 	<ul style="list-style-type: none"> ● สนับสนุนการ เรียน การสอน เรื่องทรัพย์สินทาง ปัญญา และการ สร้างทักษะใน มหาวิทยาลัย และ สถาบันการศึกษา ● บริหารจัดการ ความเสี่ยงด้าน ทรัพย์สินทาง ปัญญา ● ประเมินมูลค่า ทรัพย์สินทาง ปัญญาด้วยวิธีที่ เหมาะสมกับแต่ ละประเภท 	

จากตารางสรุปผลการศึกษาเปรียบเทียบนโยบายมาตรการ และการปฏิบัติเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า แนวทางการพัฒนานโยบายทั้ง 3 ประเทศ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ให้มีการสร้างสรรค์ คิดค้นสิ่งใหม่ ให้มีการนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ และให้มีการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ประดิษฐ์ หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินทางปัญญา ส่วนที่แตกต่างกันได้แก่ ความก้าวหน้าของการพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาในแต่ละประเทศ

ในประเทศไทยทรัพย์สินทางปัญญายังถูกใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ไม่เต็มที่ รวมทั้งยังขาดแคลนทรัพย์สินทางปัญญาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ดังกล่าวได้ มาตรการในช่วงนี้ได้แก่ การส่งเสริมให้เกิดการคิดค้นอย่างเต็มที่ และนำไปใช้ในการผลิตสินค้าคุณภาพเพื่อการแข่งขันในตลาดโลก แทนการเป็นฐานการผลิตสินค้าเทคโนโลยีต่ำ ซึ่งความสามารถในการแข่งขันลดน้อยถอยลงทุกวัน การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญายังไม่มีวิธีการที่ชัดเจนและยังไม่ได้รับการยอมรับจากสถาบันการเงิน และผู้เกี่ยวข้อง ทำให้ตลาดทรัพย์สินทางปัญญาไม่กว้างขวาง การซื้อขายแลกเปลี่ยนยังไม่แพร่หลายจนสามารถนำไปเป็นต้นทุนในการผลิตสินค้าได้ ช่วงเวลานี้ยังเป็นระยะเริ่มต้นที่ประชาชนเริ่มรู้จักทรัพย์สินทางปัญญา จำเป็นต้องพิจารณาความรู้ ความคิด และทัศนคติของประชาชน เรื่องการประดิษฐ์คิดค้นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประโยชน์ และมีมูลค่าเชิงการค้าให้ได้ รวมถึงการปกป้องคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ทรัพย์สินทางปัญญาคงมูลค่า และมีมูลค่าเพิ่มได้

ประเทศญี่ปุ่นเป็นช่วงที่กำลังขยายการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาไปสู่ธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมให้ทั่วถึง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า สำหรับการแข่งขันด้านการค้าในต่างประเทศ ตลาดทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศญี่ปุ่นจึงเปิดกว้างขวางให้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อการผลิต ซึ่งตัวแปรสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาวิธีการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาที่เหมาะสมกับแต่ละประเภท การพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญามีแนวทางการกำหนดนโยบายชัดเจน รวมถึงระบบฐานข้อมูลที่มีการพัฒนาเพื่อให้บริการต่างๆ อย่างรวดเร็ว

ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ทรัพย์สินทางปัญญาในการผลิตสินค้าคุณภาพมาแล้วเป็นเวลานาน การวิจัยพัฒนาเทคโนโลยี หรือทรัพย์สินทางปัญญาเป็นที่รับรู้ของภาครัฐ และภาคเอกชนจนไม่จำเป็นต้องกำหนดเป็นนโยบาย ในช่วงนี้จึงเน้นเรื่องการคุ้มครองปกป้องสิทธิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละเมิดในต่างประเทศ โดยใช้วิธีต่างๆ ผ่านองค์กรต่างๆ ของโลก เช่น องค์กรการค้าโลก (WTO) หรือการเจรจาเรื่องการค้าเสรี (FTA) ในการปกป้องสิทธิดังกล่าว